

Sok beszéd szegénység - Köztes sikert hoztak a rekordhosszúságú tárgyalások Szaúd-Arábiában

Seremet Sándor, Ruslan Bortnik

Készítette: Seremet Sándor, vezető kutató, MKI

Ruslan Bortnik, kutató, MKI

2025. április 2.

Sok beszéd szegénység - Köztes sikert hoztak a rekordhosszúságú tárgyalások Szaúd-Arábiában

Egyre valószínűbbé válik, hogy az orosz-ukrán háború aktív fázisa hamarosan befejeződhet. Donald Trump hivatalba lépésével Ukrajna legnagyobb donorja hatalmas erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a negyedik évébe lépő konfliktus tárgyalóasztalnál érjen véget. Washington intenzív, gyakran konfrontatív egyeztetéseket folytat Ukrajnával, emellett igen konstruktív keretek között igyekszik tartani az orosz féllel kialakult óvatos optimizmusra okot adó párbeszédet. Washington helyzete nem egyszerű, és a diplomáciai erőfeszítéseket minkét irányból ki akarják billenteni: Ukrajnában biztonsági garanciákat követelnek, bár ezek valószínűleg a jelenlegi adminisztráció politikai túlélésére irányulnak; a Kreml a globális ügyeket szeretné rendezni és míg Ukrajna felé a Fehér Háznak meg vannak a nyomásgyakorlási eszközei, addig Oroszországgal szemben lassan elfogynak a lehetőségek. A mézesmadzagot viszont még nem vették elő...

Hosszú tárgyalások + rövid nyilatkozatok = eltérő értelmezések

Az amerikai, orosz és ukrán delegációk tárgyalásai három szakaszban zajlottak: egy amerikai-ukrán találkozó (március 23.), egy több mint tízórás amerikai-orosz egyeztetés (március 24.), majd egy újabb amerikai-ukrán megbeszélés (március 24.). Ez a formátum arra utal, hogy a felek konkrét álláspontokat kívánnak egyeztetni, és valószínűleg egy közös dokumentumot vagy két, tartalmilag megegyező nyilatkozatot írnak alá az Egyesült Államok és Oroszország, illetve az Egyesült Államok és Ukrajna között. A tárgyalások zárt ajtók mögött zajlottak, a sajtót arra kérték, hogy hagyja el a helyszínt. Előzetesen ismeretes volt, hogy az Egyesült Államok és Oroszország az energiabiztonságról, a civil infrastruktúra védelméről és a Fekete-tengeren zajló támadások leállításáról egyeztet. Oroszország egyértelművé tette, hogy a gabonaszállítások újraindítása is a napirenden szerepel. Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője a tárgyalások kapcsán kijelentette, hogy az Egyesült Államok és Oroszország egyaránt elkötelezett a békés rendezés mellett, bár még számos

technikai kérdést kell tisztázni. Március 25-én az Egyesült Államok két külön nyilatkozatot adott ki az ukrán és az orosz delegációval folytatott megbeszélések eredményeként. A két dokumentum szinte teljesen megegyezett, kivéve azt a pontot, amely az orosz mezőgazdasági termékek exportjának megkönnyítésére vonatkozott – ez az ukrán féllel közös nyilatkozatban nem szerepelt. Oroszország és Ukrajna saját közleményeket is kiadtak az egyeztetések eredményeiről.

A Fehér Ház [nyilatkozatai](#) tehát az alábbiakat tartalmazzák:

- Az Egyesült Államok és Ukrajna megállapodott abban, hogy
 - biztosítják a biztonságos hajózást, kizárják az erőszak alkalmazását, és megakadályozzák a kereskedelmi hajók katonai célú felhasználását a Fekete-tengeren.
 - az Egyesült Államok továbbra is elkötelezett a hadifoglyok cseréjének, a polgári foglyok szabadon bocsátásának és a kényszerűen kitelepített ukrán gyerekek hazatérésének elősegítése mellett.
 - intézkedéseket dolgoznak ki Trump és Zelenszkij elnök között az oroszországi és ukrainai energetikai létesítmények elleni csapások betiltásáról szóló megállapodás végrehajtására.
- Az Egyesült Államok és Ukrajna üdvözlí harmadik országok jószolgálatát az energiaügyi és tengeri megállapodások végrehajtásának támogatására.
- Az Egyesült Államok és Ukrajna továbbra is az erős és tartós béke megteremtésén dolgozik.

Az Oroszországgal elért megállapodást összegző nyilatkozat csak az alábbi pontban tér el az ukrántól:

- Az Egyesült Államok segít visszaállítani Oroszország hozzáférését a globális mezőgazdasági és műtrágyaexport-piacokhoz, csökkenti a tengeri biztosítás költségeit, és kiterjeszti a kikötőkhöz és fizetési rendszerekhez való hozzáférést az ilyen tranzakcióknál.

Az elért eredmények összességében a korábbi tárgyalások logikus eredményének és következményének mondhatók, ugyanakkor tényleges változásra egyelőre még korai lenne számítani. Az Egyesült Államok által közzétett nyilatkozatban foglaltak magukra eső gyakorlati részét Oroszország és Ukrajna is másképp értelmezte.

Rusztam Umerov ukrán honvédelmi miniszter összefoglalta és megerősítette az amerikai nyilatkozatban foglaltakat, de hozzátette, hogy Zelenszkij elnök megbízásából továbbra is egy igazságos békéért küzdenek Ukrajna számára, amely álláspont továbbra is tisztességes és következetes. Az eredmények értékelését azonban ukrán sajtónak megfelelően alakították. Ez a legmarkánsabban a fekete-tengeri hajózás kérdésében mutatkozik meg. Az ukrán fél hangsúlyozta, hogy amennyiben Oroszország katonai hajói a Fekete-tenger nyugati részén bármilyen mozgást hajtanak végre, úgy azt Kijev a megállapodás megsértésének minősíti, és a fekete-tengeri hajózás szabadságának biztosítására vonatkozó kötelezettségek megszegéseként értékeli, ami ennek következtében az ukrán nemzetbiztonság fenyegetésének minősül. Így Ukrajnának meglesz a felhatalmazása az önvédelemhez való jogának gyakorlására. Magyarul, ha az orosz fél katonai hajói a Fekete-tenger nyugati felére merészkednek, Ukrajna nem zárja ki, hogy elsüllyeszti azokat.

Másképp látja a helyzetet a [Kreml](#) is. A fekete-tengeri hajózás biztonságát tárgyaló pont rögzíti, hogy „... [a felek] megakadályozzák a kereskedelmi hajók katonai célú felhasználását a Fekete-tengeren”. Orosz felfogásban ez azt takarja, hogy „...megakadályozzák a kereskedelmi hajók katonai célú felhasználását az ilyen hajók átvizsgálása révén a megfelelő ellenőrző intézkedések mellett.” Oroszország tehát az Ukrajnába és Ukrajnából haladó hajók fizikai ellenőrzését szorgalmazza. Ennek megvalósításához azonban az orosz flottának el kell hajóznia a Fekete-tenger nyugati részébe, amit Ukrajna viszont nemzetbiztonsági fenyegetésnek tekintene és élne az önvédelemre vonatkozó jogával. Ahogy az a háború alatt megmutatkozott, Ukrajna ebben, bár jelentős brit és amerikai segítséggel, de igen sikeresen teljesített. Az orosz katonai flotta komoly veszteségeket szenvedett és kénytelen volt a Fekete-tenger keleti csücskébe elvonulni.

Sokkal konkrétabb és szélesebb követeléseket támaszt Oroszország mezőgazdasági terményei piacra juttatásával kapcsolatban. Oroszország elvárja a szankciók feloldását a Rosszelhozbank és más pénzintézetek ellen, amelyek részt vesznek a nemzetközi élelmiszer- és műtrágyakereskedelemben, illetve újracsatlakoztatását a SWIFT-rendszerhez. Emellett kéri a kereskedelmi finanszírozás korlátozásainak eltörlését, illetve a mezőgazdasági árukkal foglalkozó gyártók, exportőrök és biztosítótársaságok elleni szankciók megszüntetését. Moszkva ragaszkodik továbbá ahhoz is, hogy az orosz hajókról kerüljenek le azok a tilalmak, amelyek miatt nem léphetnek be az európai kikötőkbe valamint hogy szüntessék meg a szállításokban részt vevő járművekre vonatkozó szankciókat is. Ezen kívül Oroszország követeli a mezőgazdasági gépek és más, az

élelmiszer- és műtrágyagyártáshoz szükséges létfontosságú termékek szállításának helyreállítását Oroszországba, hogy a mezőgazdasága és élelmiszeripara megfelelően tudjon működni.

Az energetikai infrastruktúrát érő támadásokra vonatkozó moratóriummal kapcsolatban is jelentek meg részletek, amelyek szigorúbb keretek közé foglalják a védett objektumok jellegét. Korábban ugyanis a felek között történtek kölcsönös támadások. Ukrajnában transzformátor alállomást [ért támadás](#), Oroszországban pedig a Kaszpi-tengeri csővezeték infrastruktúráját [érte támadás](#). A vitát az jelentette, hogy Ukrajna a transzformátor alállomást ért támadást energetikai infrastruktúrát ért támadásként vette, ezért az orosz olajobjektumok ellen intézett támadást jogos válaszlépésként értékelte. Mindez nem járult hozzá a tényleges „energetikai fegyverszünet” eléréséhez. A Kreml tehát az alábbi objektumokra kívánja kiterjeszteni a moratóriumot:

1. Olajfinomítók;
2. Olaj- és gázvezetékek és tároló létesítmények, beleértve a szivattyúállomásokat is;
3. Villamosenergia-termelési és -átviteli infrastruktúra, beleértve az erőműveket, alállomásokat, transzformátorokat és elosztókat;
4. Atomerőművek;
5. Víz erőmű gátak.

Oroszország az energetikai tűzszünet érvénybelépésének idejét március 18-ától számítja, míg Ukrajna az Egyesült Államok hivatalos bejelentésétől. Ezzel Ukrajna a korábbi, orosz objektumokra mért csapásokat nem tekinti a moratórium megszegésének, míg Oroszország igen, továbbra is hangsúlyozva Ukrajna hiteltelenségét a megállapodások betartása terén. Mi több, az orosz védelmi minisztérium [jelentése](#) szerint ukrán drónok támadást hajtottak végre orosz energetikai objektumok ellen a Krímen, a Kurszki és a Brjanszki régióban. Oroszországban az esetet az orosz-amerikai megállapodások megghiúsítására tett kísérletként kezelik, Ukrajnában viszont [cáfolják](#).

Összegzés helyett: Mit is jelent ez a háború folyamataira nézve?

Sok beszéd szegénység - tartja a mondás. Az amerikai, orosz és ukrán delegációk összesen közel 20 órát töltöttek tárgyalásokkal Rijádban, azonban ténylegesen kézzelfogható eredményekkel egyik fél sem térhetett haza. Bár mindhárom fél deklarálta le szeretné zárni a háborút és készen áll az engedményekre, ezeknek formája, tartalma, de még a mértéke is mindenki számára más-más érdekek mentén halad, mi több, továbbra is zajlik a felelősségvárás, valamint a megállapodás egyes pontjainak a sajátos értelmezése (lásd 1. sz. melléklet). Az, hogy a tárgyalások eredménye távol áll a feljük támasztott elvárásoktól, jól mutatja a tárgyalások eredményeit összefoglaló közös nyilatkozat körüli kavargás is: március 25-én még arról volt szó, hogy a délelőtti órákban kerül nyilvánosságra a közös orosz-amerikai nyilatkozat, később Dmitrij Peszkov azt nyilatkozta, hogy a tárgyalás eredményeiről nem kerül ki nyilatkozat, ugyanis a tárgyalások technikai jellegűek voltak. Végül mindhárom fél külön-külön tette közzé az elért eredményeket, saját tetszésüknek megfelelő finomhangolások elvégzése után. Mindezek alapján arra következtethetünk, hogy a felek áttörő siker hiányában nem tudtak mivel közösen előállni, így az elérendő megállapodások technikai és elvi nüanszeit tették közzé. Ki-kinek a maga módján elmondta, hogy „megállapodtak arról, hogy meg fognak állapodni az egyébként igen fontos kérdésekről”, és utóbbi nem lesz egyszerű. Az energetikai infrastruktúra elleni csapások szüneteltetését még viszonylag könnyen lehet vezényelni, hiszen, ha Ukrajna támad, válaszcsepással kell szembenéznie, amely az energetikai infrastruktúrán kívül minden más célpont ellen igen hatásos szokott lenni, másrészt pedig további kártyát ad a Kreml kezébe, amit Zelenszkij és csapata ellen játszhat ki Washingtonban, ahol egyébként sincsenek elragadtatva kijevi kollégájuktól. Ha pedig Oroszország szegi meg a megállapodást, akkor egyrészt továbbra is kockáztatja az exportbevételeit biztosító objektumai biztonságát, másrészt pedig veszélyezteti a Washingtonnal kialakulóban lévő enyhülést. Mindez pedig nem áll Moszkva érdekében.

Sokkal összetettebb a helyzet a Fekete-tengeren. Oroszország a szankciók feloldását szorgalmazza, amit nem tudott összehozni a 2022-es török közbenjárással elért gabonamegállapodás során, amelyből végül 2023-ban [ki is lépett](#), mondván, hogy Oroszország számára semmilyen előnnyel nem járt, mi több, az Ukrajnába és Ukrajnából haladó hajók szerintük fegyvereket és robbanószereket [szállítottak](#). Oroszország most ezt szeretné kiküszöbölni, ehhez azonban jelen kell lennie a Fekete-tengeren. Ha Kijevet amerikai nyomásra (ehhez arra is szükség lenne, hogy a britek ne mutassanak

túl nagy aktivitást) még vissza lehet fogni attól, hogy támadja az orosz hajókat, amennyiben azok a Fekete-tenger keleti felére merészkednek át, az EU-t nehéz lesz rávenni arra, hogy oldja fel a szankciókat Oroszországgal szemben. Pusztán az amerikai szankciók feloldása ebben a tekintetben nem lesz elegendő. Abból kiindulva pedig, hogy míg Oroszország és Amerika a háború lezárásáról és a szankciók feloldásáról tárgyal, Európa pedig épp arról egyeztet, hogy milyen további szankciókat kellene kivetni Oroszországra, és hogyan lehetne tovább támogatni Ukrajnát, úgy tűnik, hogy az EU ebben a folyamatban nem lesz partner és titkon Trump kudarcában reménykedve vár arra, hogy Washington mikor tér vissza a számukra jól ismert és hőn szeretett „győzzük le katonai úton Oroszországot” szellemiségéhez.

A helyzet tehát nem egyszerű. Ezzel együtt azonban reményt adó is. Pozitív, hogy a felek - és ez mindháromra vonatkozik - a nehézségek, az átütő sikerek hiánya és a merőben eltérő érdekek ellenére továbbra is benne vannak a tárgyalási folyamatban és nem hátráltak ki belőle. Persze a lehetőségeik is mások. Ukrajna rá van utalva az Egyesült Államok és Európa támogatására, így álláspontja és mozgástere könnyebben alakítható. Oroszország jobban áll a fronton, és az idő az ő oldalán áll, ugyanakkor a lehetőségei ablaka az orosz-amerikai globális (!) rendezésre nem marad nyitva sokáig, így a különböző feltételek támasztása és az idő húzása csak addig megvalósítható számára, amíg Washingtonnak is tud gesztusokat tenni, amelyeket eredményként mutathat fel. Nem egyszerű a helyzete Trumpnak sem, hiszen ígéretet tett választási kampánya során, amely ígéret sokak szerint a győzelmét is biztosította. Kritikusan fontos, hogy azt betartsa, ehhez viszont engedményeket kell tennie, ráadásul nem csak Oroszországnak, de bizonyos mértékben Ukrajnának is. Vagy legalábbis annak vezetőségének (ha színfalak mögött is), hogy az ezeknek a jegyében simulékonyabb álláspontot mutasson a háború reális, bár Ukrajnának várhatóan fájdalmas feltételek mentén történő lezárása felé. Ezt tudják Moszkvában és Kijevben is. És ahogy az elmúlt napok tárgyalásaiból és nyilatkozataiból jól láthatjuk, ki is használják. A folyamat egyelőre nehéz, és a csoda még várat magára, de a tendencia mindenesetre jó.

1. számú melléklet

A megállapodás szövege	Ukrán álláspont	Amerikai álláspont	Orosz álláspont
A fekete-tengeri hajózás biztonsága	Támogatja, de figyelmeztet arra, hogy az orosz katonai hajóknak a Fekete-tenger keleti részén túlravaló távozását jogsértésnek és önvédelem ürügyének tekintik.	Támogatja, de nagyon általánosan fogalmaz, elkerülve az Orosz Föderációra vonatkozó konkrét zónák és korlátozások említését.	Formálisan támogatja, de pontosítja, hogy csak az Oroszország elleni szankciók részleges feloldása után lép hatályba. Az Orosz Föderáció pedig ragaszkodik az Ukrajna fekete-tengeri kikötőibe tartó hajók fizikai ellenőrzésének mechanizmusához.
Energetikai infrastruktúra elleni csapások leállítása	Támogatja a sztrájkok tilalmát minden kritikus infrastruktúra esetében, de kijelenti, hogy március végén még nem tartották be a tűzszünetet (a sztrájkok folytatódtak).	Támogatja mindkét ország „energia- és kritikus infrastruktúrája” elleni támadások moratóriumát, a tárgyalásokig kerüli a megállapodások tényleges betartásának megvitatását.	Támogatja, de a lehető legszűkebben értelmezi (csak energetikai infrastruktúra). Azt állítja, hogy a tűzszünet már 2025. március 18-a óta érvényben van.
A szankciók feloldása és Oroszország hozzáférése a mezőgazdasági exportpiacokhoz	Teljesen hallgat a szankciók feloldásának témájáról, ragaszkodik ahhoz, hogy ne tegyenek ilyen engedményeket Oroszországnak.	Támogatja korlátozott és burkolt formában: „segítséget ígér a mezőgazdasági termékek kereskedelmének elősegítésében”, elkerülve a szankciók közvetlen említését.	Közvetlenül követeli a szankciók feloldását (SWIFT a Rosszjelhozbank számára, a hajók biztosítása és karbantartása, a kikötőkhöz való hozzáférés stb.) a fekete-tengeri kezdeményezés végrehajtásának feltételeként.
A fegyverszünet kezdő dátuma és időtartama	nem ismeri el, hogy a tűzszünet március 18-án kezdődött; azt állítja,	Nem ad meg konkrét kezdési dátumot, és nem erősíti meg	Kijelenti, hogy az energetikai tűzszünet 2025. március 18-án

A megállapodás szövege	Ukrán álláspont	Amerikai álláspont	Orosz álláspont
	hogyan a sztrájkok március végén nem szűntek meg.	nyilvánosan a március 18-i dátumot, elkerülve a megállapodások betartásáról szóló vitát a jelenlegi ülésekig.	kezdődött és már érvényben van. A hajózási tűzszünet a szankciók jövőbeni feloldásához kapcsolódik.
Teljesítési garanciák és a felelősség szabálysértéseikért	Arra számít, hogy az Egyesült Államok kezes lesz a megállapodások Oroszország általi végrehajtásában, és jogsértés esetén szankciókkal vagy fokozott katonai segítséggel válaszol Ukrajnának. Ez a mechanizmus azonban nem tükröződik a dokumentumokban.	Nem határozza meg a megállapodások garantálásának mechanizmusait, és kerüli az esetleges jogsértések következményeire vonatkozó konkrét megfogalmazásokat.	Nem ismeri el Ukrajna független szerepét a megállapodások betartásában, és az Egyesült Államokat tekinti az egyedüli kezesnek, elvárva Washingtontól, hogy jogsértés esetén nyomást gyakoroljon Kijevre. Ha az egyik fél megszegi a megállapodást, a másik nem köteles azt betartani.